

بررسی جنبه‌های فرهنگی مراسم گلاب‌گیری قمصر کاشان و تأثیر آن بر اقتصاد فرهنگ

امیر محسن مدنی^۱، یحیی ره پیش^۲

شماره ۳۴،

دوره چهاردهم،

سال ششم،

تابستان ۱۴۰۳

صص ۱-۱۱

چکیده

آیین گلاب‌گیری، از زیباترین و معروف‌ترین مراسم‌های سنتی کشور است که یکی از جاذبه‌های محبوب توریستی کاشان نیز محسوب می‌شود. تماشای مراسم گلاب‌گیری کاشان از نزدیک و قرار گرفتن در جو بهشتی و سنتی آن، هر فردی را به وجد می‌آورد. در زمان‌های قدیم، آیین گلاب‌گیری همراه با شکرگزاری فروان و جشن و پایکوبی انجام می‌شده است. این مراسم که به کمک تمامی اهالی روستا برگزار می‌شد، قبل از طلوع آفتاب با چیدن گل‌ها، آغاز می‌گردید. سپس، بار گل‌ها توسط چهارپایان همراه با ساز و دهل به کارگاه‌ها منتقل می‌گشت. هدف پژوهش حاضر شناخت و بررسی صنعت گلاب‌گیری و فعالیت‌های جنبی آن (پرورش گل محمدی، تولید اسانس و عرقیات گیاهی) در بخش قمصر کاشان، به‌عنوان مهم‌ترین و مناسب‌ترین منطقه در سطح کشور در زمینه صنعت گلاب‌گیری می‌باشد. روش پژوهش توصیفی-تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات به روش‌های کتابخانه‌ای می‌باشد. به‌منظور جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای و میدانی هم‌زمان استفاده شد که در روش میدانی از ابزار پرسشنامه استفاده شد. برای تحلیل داده‌های پژوهش از الگوی مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار Smart PLS4 استفاده شد. با توجه به نتایج می‌توان گفت گلاب‌گیری تأثیر معنی‌داری بر جنبه‌های مختلف فرهنگ اقتصادی دارد. بر این اساس گلاب‌گیری می‌تواند الگوی سبک زندگی را بهبود بخشد ($r=0.741$). همچنین می‌تواند موجب بهبود فرهنگ عمومی گردد ($r=0.689$). علاوه بر این فرهنگ گلاب‌گیری می‌تواند موجب فرهنگ‌سازی در منطقه موردنظر گردد ($r=0.778$) و می‌تواند موجب بهبود اقتصاد دانش‌بنیان گردد ($r=0.708$) و سرمایه اقتصادی فرهنگی را بهبود بخشد ($r=0.689$).

واژگان کلیدی: گلاب‌گیری، گل محمدی، قمصر کاشان، فرهنگ، اقتصاد.

^۱استادیار گروه طراحی صنعتی، واحد یادگار امام خمینی^(ع) شهر ری، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول)^۲دانشجوی دکتری مدیریت و برنامه‌ریزی فرهنگی، واحد بین‌المللی کیش، دانشگاه آزاد اسلامی، کیش، ایران

۱- مقدمه

گل سرخ یا گل محمدی، با قدمتی ۷۰۰۰ ساله، یکی از گیاهان بومی کشور محسوب می‌شود و در گذشته جز مهم‌ترین محصولات کشاورزی ایران بوده است. تا ۳۵۰ سال پیش، گل سرخ فقط در ایران می‌رویده است. نخستین بار، در دوران صفویه، بذر این گل و دستگاه‌های ویژه گلاب‌گیری، ابتدا به ترکیه و سپس به سوریه و بلغارستان صادر شد (حسین پور، ۱۳۹۸). گلاب، نخستین بار، توسط ایرانیان با روش تقطیر، از گل محمدی تولید شد. در آن زمان، دانشمندان ایرانی از جمله حکیم و طبیب بزرگ، ابوعلی سینا، سال‌های زیادی را به پژوهش در مورد تهیه اسانس‌های دارویی از گیاهان، با روش تقطیر پرداخته بودند. گلاب، از زمان‌های قدیم تاکنون، جز مهم‌ترین کالاهای تجاری ایران بوده است که به نقاط مختلف جهان صادر می‌شود. در گذشته، این کالای صادراتی، از طریق جاده ابریشم، به کشورهای چین و هند ارسال می‌گشت (کوتریل^۳، ۲۰۰۱). در حالی که مبدأ اصلی تولید گلاب، استان فارس و شهر تاریخی گور و بخش میمند است، امروزه، کاشان لقب قطب گلاب‌گیری جهان را، از آن خود کرده است. گرچه امروزه، تولید گلاب و دیگر عصاره‌های گیاهی با روش‌های صنعتی و با استفاده از ابزارهای پیشرفته امکان‌پذیر است، همچنان در کاشان، با روش‌های سنتی انجام می‌گردد.

مراسم گلاب‌گیری کاشان که به آن "لتان" نیز گفته می‌شود، شامل آیینی منحصر به فرد و سنت‌های قدیمی شامل شکرگزاری، پایکوبی و ... است که بسیاری از آن‌ها، همچنان در این جشنواره اجرا می‌شوند. آیین سنتی گلاب‌گیری کاشان در سال ۱۳۸۹ به عنوان میراث معنوی ایران به ثبت رسیده است (سازمان همکاری اقتصادی اروپا^۴، ۱۹۶۰).

۲- ادبیات و مبانی نظری پژوهش

۲-۱- تاریخچه گلاب‌گیری کاشان

گل سرخ یا گل محمدی از گذشته‌های دور یکی از مهم‌ترین محصولات کشاورزی ایران بوده است و از گیاهان بومی کشور ما به شمار می‌رود. بر طبق مدارک موجود، برای نخستین بار بذر این گل را در دوره حکومت صفویان از ایران به ترکیه و سپس سوریه و بلغارستان فرستادند. گلاب تولیدی ایران نیز یکی از مهم‌ترین کالاهای صادراتی ایران از گذشته تاکنون بوده است. در قدیم از طریق راه ابریشم گلاب ایران را به کشورهای چین و هند می‌بردند و امروزه نیز بخش قابل توجهی از گلاب تولیدی ایران به سایر نقاط جهان فرستاده می‌شود (اکبری، ۱۴۰۱).

روش تهیه گلاب از گل محمدی به شیوه سنتی و با استفاده از فرایند تقطیر از هنرهای باستانی ایرانیان است. دانشمندان برجسته ایرانی مانند حکیم ابوعلی سینا در زمان‌های دور تلاش‌های زیادی برای تهیه اسانس‌های دارویی از انواع گیاهان به کمک تقطیر انجام دادند. گرچه شهرهای استان فارس را نخستین مکان تولید گلاب ایران می‌دانند، با گذشت زمان، کاشان و شهرهای اطرافش این لقب را از آن خود کردند و در حال حاضر هر ساله چندین هزار تن گلاب در این منطقه تولید می‌شود (کالون^۵، ۱۹۶۸).

³ Cotterill⁴ Organization for European Economic Cooperation (O.E.E.C)⁵ Kahlon

قدمت کاشت بذر گل محمدی در ایران به حدود ۷۰۰۰ سال می‌رسد و نزدیک به ۱۰۰۰ سال است که گلاب‌گیری به شیوه سنتی در کشورمان اجرا می‌شود. گرچه امروزه ابزار مدرن و پیشرفته‌ای برای عصاره‌گیری از گیاهان و گل‌های معطر وجود دارند، گلاب‌گیری کاشان به شیوه سنتی نیز هم چنان متداول است (حسین پور، ۱۳۹۸).

به دلیل اقلیم خشک و کویری اطراف کاشان، رویش گل‌های محمدی در مزرعه‌های این شهر و روستاهای اطراف آن سبب شگفتی بسیاری از گردشگران می‌شود. به همین دلیل، مراسم گلاب‌گیری کاشان با آیینی منحصر به فرد و شکرگزاری فراوان انجام می‌شود. در سال‌های نه‌چندان دور این مراسم با آدابی خاص مانند حمل بار مزرعه‌ها به وسیله شتر و جشن و پایکوبی همراه بود. امروزه گرچه برگزاری مراسم گلاب‌گیری کاشان با شادی و پایکوبی همراه است؛ اما بسیاری از سنت‌های قدیمی رنگ‌باخته‌اند.

در فصل گلاب‌گیری با سفر به کاشان می‌توانید در مزرعه‌های گل محمدی قدم بزنید و در مراسم گلاب‌گیری شرکت کنید. در طول فصل گلاب‌گیری شهرها و روستاهای مختلف کاشان مملو از عطر گل محمدی می‌شوند و سفر به این منطقه در اردیبهشت‌ماه یکی از بهترین انتخاب‌ها است. شیوه سنتی گلاب‌گیری در شهرها و روستاهای اطراف کاشان یکی از کارآمدترین شیوه‌های عصاره‌گیری در جهان به شمار می‌رود و از آن با نام «لثان» یاد می‌شود (شریواستاون^۶، ۱۹۹۵). در کاشان و شهرها و روستاهای اطراف آن از مراسم گلاب‌گیری با نام «عید گلابی» یاد می‌کنند.

در حال حاضر گل سرخ یکی از محبوب‌ترین گزینه‌ها برای کشاورزان کاشانی به شمار می‌رود و بیش از ۲۰۰۰ هکتار از زمین‌های زیر کشت در اطراف کاشان به کاشت گل سرخ اختصاص دارند. در این میان برای رقم قابل‌توجهی از خانواده‌های کاشانی نیز در زمان برداشت و اجرای مراسم گلاب‌گیری در کاشان، شغل ایجاد می‌شود. بخش قابل‌توجهی از گلاب تولیدشده در کاشان را هرساله به دیگر نقاط جهان صادر می‌کنند که درآمد قابل‌توجهی نیز دارد. به جز گل محمدی از بسیاری دیگر از محصولات کشاورزی و گیاهی کاشان نیز انواع عرقیات سنتی تهیه می‌شوند که مصارف دارویی زیادی دارند.

۲-۲- گلاب‌گیری در قمصر کاشان

شهر قمصر را مهد مرغوب‌ترین گلاب دنیا می‌دانند، همان گلابی که هرسال کعبه را با آن شستشو می‌دهند و فضاهای مذهبی دیگر را به عطر آن آغشته می‌کنند. این شهر پر از باغ گل محمدی بوده و در سطح جهانی معروف شده است. شما به راحتی می‌توانید با تور گلاب‌گیری قمصر کاشان به جشن گلاب‌گیری بروید و روند تهیه گلاب را از نزدیک تماشا کنید. در کارگاه‌های گلاب‌گیری قمصر به روی همه گردشگران باز است. گلاب‌گیری قمصر بیش‌ترین بازدیدکننده‌های خارجی را دارد و قطب گلاب‌گیری ایران به شمار می‌رود (دستمالچی، ۱۴۰۰).

گلاب قمصر یکی از نمادهای فخر آمیز ملی ایران به شمار می‌رود؛ به طوری که فقط هرسال یکبار، بیش از یک تن گلاب ناب محمدی این شهر برای شست‌وشوی خانه کعبه به عربستان صادر می‌شود. گل رز محمدی قمصر کاشان در دنیا بی‌نظیر است. اما این گلاب با وجود کیفیت بسیار عالی آن، به بهای ارزان فروخته می‌شود. هم‌اکنون یک‌تن

⁶ Shrivastava

گلاب ناب در ایران به بهای ۱۲۰۰ دلار به فروش می‌رسد؛ درحالی‌که در بازارهای اروپایی به قیمت ۶ تا ۷ هزار دلار معامله می‌گردد. مردم ایران از گلاب بیشتر به‌عنوان یک طعم‌دهنده و داروی طبیعی استفاده می‌کنند.

بهترین زمان برای دیدن گلاب‌گیری کاشان اردیبهشت است. از نیمه فصل بهار گل‌های محمدی در مزارع گل کاشان به چشم می‌خورند. البته در شهرها و روستاهای مختلف با توجه به اختلاف دما، زمان شکوفایی گل‌های سرخ از نیمه اردیبهشت‌ماه تا اواخر فصل بهار متغیر است. غیر از کاشان، روستاهای قمصر، نیاسر و برزک بهترین مکان گلاب‌گیری کاشان است.

گلاب‌گیری کاشان یکی از معروف‌ترین سنت‌های متداول در میان ایرانیان به شمار می‌رود که در گذشته از استان فارس آغاز شده است و امروزه بخش قابل‌توجهی از آن در کاشان و مناطق اطراف آن انجام می‌شود. این آیین سنتی به دلیل قرار گرفتن در فصل بهار و همین‌طور شکوفایی گل محمدی در مزارع کاشان، حال و هوای خاصی دارد (اکبری، ۱۴۰۱). مردم کاشان و شهرهای اطراف آن مراسم گلاب‌گیری را با آدابی خاص و همراه با شکرگزاری انجام می‌دهند. گلاب‌گیری در کاشان سهم قابل‌توجهی از رونق اقتصادی در این منطقه را سبب می‌شود و کارگران زیادی به‌صورت فصلی در این صنعت مشغول به کار هستند. در حال حاضر، با تلاش مردم کاشان، صنعت گلاب‌گیری این شهر در کنار جاهای دیدنی کاشان، به پدیده‌ای برای جلب گردشگران خارجی و داخلی تبدیل شده است و در طول فصل بهار مسافران و گردشگران زیادی از کاشان و شهرها و روستاهای اطراف آن بازدید می‌کنند (سلیمانی پور، ۱۳۹۶).

۲-۳- جشنواره گلاب‌گیری قمصر

شهر قمصر را با گلاب مرغوبش می‌شناسند و بخش اعظم گردشگران در ماه‌های اردیبهشت و خرداد از این منطقه بازدید می‌کنند.

اطراف این شهر، پر است از باغ‌های گل سرخ. اردیبهشت که می‌شود عطر گل و گلاب فضای شهر را عطرآگین کرده؛ در تمام کارگاه‌های گلاب‌گیری به روی گردشگران باز است و مردم خونگرم و مهمان‌دوست قمصر بارویی گشاده، نحوه صحیح گلاب‌گیری را توضیح می‌دهند. قدم‌زدن در شهر حال و هوایی معنوی دارد (سیار، ۱۴۰۰). فرآیند گلاب‌گیری حدود ۴ تا ۷ ساعت طول می‌کشد و لوازمی همچون دیگ بزرگ مسی، نی، پارچ یا قرابه، تگار مسی (درپوش)، حوض آب و اجاق برای گلاب‌گیری موردنیاز است. معمولاً این ظروف مسی یا آلومینیومی توسط مسگرهای کاشانی و افراد بومی ساخته می‌شوند. به این ترتیب، گلچین‌ها قبل از طلوع آفتاب برای چیدن گل‌های سرخ محمدی روانه باغ و کوهستان‌ها می‌شوند (کردوانی، ۱۴۰۲).

قبل از مراسم نیز گل‌ها و دیگ‌ها را به کنار رودخانه‌ای می‌برند و بعد از خواندن دعاها و مذهبیه به کارگاه برمی‌گردند. گلاب‌گیری با گذاشتن دیگ مسی بر روی اجاق و اضافه کردن آب و گل‌های محمدی شروع می‌شود. معمولاً با توجه به نوع گلابی که قرار است تولید شود اندازه متفاوتی از گل‌های سرخ به آب اضافه‌شده و سپس درپوش مسی گذاشته می‌شود. روزنه‌های بین درپوش و دهانه ظرف نیز با خمیر نان یا تفاله گل پوشانده شده و وزنه‌ای باهدف کنترل فشار ناشی از بخار بر روی درپوش قرار داده می‌شود. این دیگ‌ها با یک جفت نی آلومینیومی به پارچه‌هایی که داخل آب رونده یا جوی آب قرارگرفته، وصل شده‌اند و بعد از به جوش آمدن محتویات دیگ، عمل تقطیر انجام می‌شود و

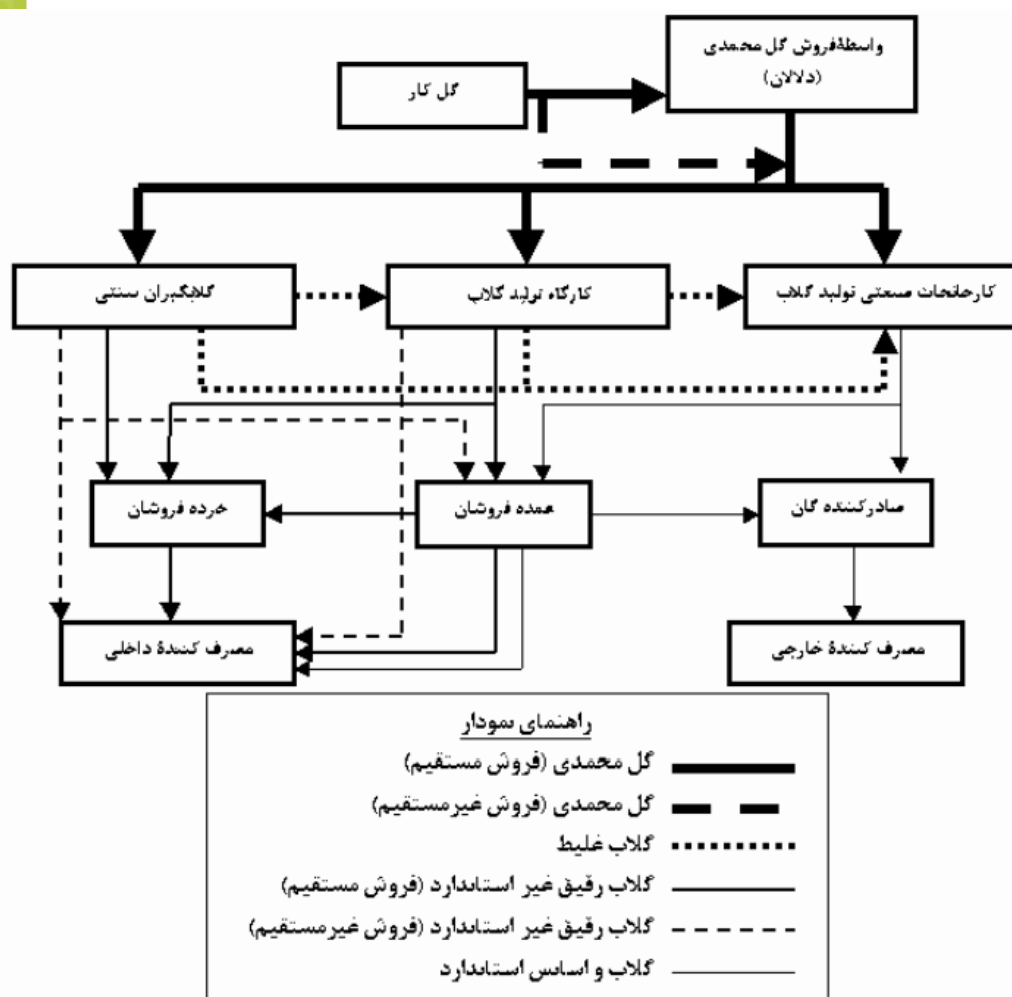
گلاب تولیدی به داخل پارچ مسی ریخته می‌شود. لازم به ذکر است روغن بسیار نازکی که روی گلاب داخل پارچ می‌نشیند، اسانس عطر گل سرخ است که با سرنگ برداشته می‌شود.

۲-۴- آیین و فرهنگ گلاب‌گیری کاشان

گلاب از تقطیر گل سرخ (گل محمدی) به دست می‌آید. زمانی که گل‌ها به حد معینی رسیدند، فصل گل‌چینی آغاز می‌شود. معمولاً این فصل از اواسط اردیبهشت شروع می‌شود و تا آخر خرداد طول می‌کشد اما سال‌هایی هم دیده‌شده که به دلیل گرم‌تر شدن هوا در اوایل بهار، فصل گل‌چینی در فروردین انجام شده است. معمولاً تولیدکنندگان گلاب، در این دوره چند هفته‌ای قبل از طلوع خورشید به گل‌چینی مشغول می‌شوند و روند تولید گلاب را برای گردشگران به نمایش می‌گذارند. کارگاه‌های گلاب‌گیری به روی همه باز است و دیگرهای بزرگ مسی که از گلبرگ‌های گل سرخ پر شده است، در جای جای آن مشاهده می‌شود. همیشه یکی از اعضای کارگاه، فرآیند تولید گلاب را توضیح می‌دهد و ابزارهای ویژه تقطیر را معرفی می‌کند.

۲-۵- اقتصاد شهر قمصر کاشان

گلاب‌گیری سهم قابل‌توجهی در رونق اقتصادی شهر قمصر دارد و به‌عنوان رکن اصلی اقتصاد و معیشت مردم به شمار می‌رود. علاوه بر این، قمصر به دلیل برخورداری از چشمه‌ها و زمین‌های حاصلخیز، فضا و شرایط بسیار مطلوبی برای کشاورزی، باغداری و دامداری دارد و سالانه مقدار قابل‌توجهی از تولیدات دامی و محصولات کشاورزی از این شهر روانه بازار دیگر مناطق می‌شود. در کنار این موارد، صنایع دستی به‌ویژه قالیبافی نیز از دیگر فعالیت‌های اقتصادی شهر قمصر محسوب می‌شود و نقش ارزنده‌ای در توسعه اقتصادی این منطقه دارد.

نمودار (۱)، چرخه بازار رسانی گل محمدی و گلاب

۲-۶- بازار جهانی گلاب قمصر کاشان

گل محمدی نقش به سزایی در اقتصاد کشور ایفا می کند، زیرا از منابع تأمین ارز خارجی علاوه بر سرمایه گذاری خصوصی در بخش صادرات است. در این عرصه مسائل و مشکلاتی وجود دارد که موجب می شود کشاورزان، گلاب گیران، به ویژه کشاورزان سنتی تا حدودی انگیزه لازم برای انجام این فعالیت را از دست بدهند. در اغلب روستاها مردم به تولید فراورده های گل محمدی مشغول هستند و اقتصاد زندگی آن ها به این محصول بستگی کامل دارد، به گونه ای که گاهی تا ۸۰ درصد درآمد اهالی یک روستا بستگی به این محصول دارد. در حال حاضر در قمصر چهار کارخانه صنعتی و سه کارخانه نیمه صنعتی گلاب گیری وجود دارد. تعداد کارگاه های سنتی این منطقه ۱۱۷ کارگاه مجموعاً شامل ۲۹۸ دیگ است و میزان گل مصرفی آن ها ۷۴۵ تن بوده و مصرف روزانه هر کارگاه تقریباً ۵۰۰ کیلوگرم است. تعداد واحدهای سنتی تولیدکننده گلاب این شهرستان نیز حدود ۹۵۰ واحد و میزان مصرف گل سالانه آن ها حدود هزار و ۸۰۰ تن است. در حال حاضر یکی از بهترین نوع گلاب ها به ایران مربوط می شود، اما متأسفانه فعالیت های گلاب گیری در کشورمان به صورت سنتی انجام می شود و به دلیل نبود امکانات، تجهیزات و بازاریابی تخصصی، از برند و نشان تجاری گلاب بی بهره بوده ایم. متأسفانه شهرستان کاشان با توجه به موقعیت جغرافیایی و

ویژگی‌های بالقوه‌ای که در بسیاری از زمینه‌ها از جمله گلاب‌گیری دارد، نتوانسته است بازار جهانی را از این محصول بااهمیت و کلیدی بهره‌مند کند.

به نظر می‌رسد نظارت مستقیم وزارت بهداشت بر کیفیت گلاب، ایجاد بازارچه‌های عرضه و تقاضا در مسیرهای پرتردد و تشکیل اتحادیه‌ای مخصوص این صنف موجب رونق هر چه بیشتر این بخش و همچنین، اشتغال‌زایی می‌شود. یکی از مشکلات عمده گل‌کاران در بخش بازاریابی و فروش است، زیرا گل عمر کوتاهی دارد و هر چه از زمان چیدن آن بگذرد، از عطر آن کاسته می‌شود و اگر کشاورزان با عدم خرید محصول خود مواجه شوند به آسانی از نظر اقتصادی زیان می‌بینند، اما تاکنون امنیت خرید برای کشاورزان حاصل نشده است. متأسفانه وجود دلالتان به دلیل عدم نظارت کافی و ضعف‌های مدیریتی موجب شده تا فاصله بین فروشنده و خریدار به وجود بیاید و جولانگاهی برای سوءاستفاده از صنعت گلاب ایران شود. به عنوان مثال، اسانس گل محمدی مرغوب را باقیمت پایین خریداری می‌کنند و باقیمت‌های بالایی به تولیدکنندگان عطر و ادکلن‌های معتبر کشورهای اروپایی مانند فرانسه و هلند به فروش می‌رسانند. همچنین وجود اسانس‌های تقلبی باعث خارج شدن ایران از بازارهای جهانی شده است. متأسفانه وجود اسانس‌های مصنوعی موجب شده تا صادرات آن از سال ۸۳ تا به امروز کاهش پیدا کند. به گفته مسئولان گلاب‌گیری در کشور علت اصلی افول بازار گلاب، وجود اسانس‌های مصنوعی ارزان‌قیمت و سهل‌الوصول و رغبت کارگاه‌های ناشناخته به تولید محصولات ترکیبی آن است.

۲-۷- صادرات گل محمدی

پرورش گل محمدی به عنوان یکی از فعالیت‌های بخش متنوع کشاورزی، نقش مهمی را در ایجاد اشتغال و درآمدزایی و توسعه اقتصاد روستایی در مناطقی از کشور که دارای استعداد و پتانسیل لازم برای فعالیت هستند دارا است، اما باین وجود کم‌تر در برنامه‌ریزی‌های توسعه اقتصادی روستاها به آن توجه شده است (شفرد^۷، ۱۹۶۹). گل محمدی یا طلای معطر از گیاهان کم‌توقع است و در شرایط سخت از نظر خاک، اقلیم، آب و شیب زمین توانایی زیست و سازگاری دارد. از این رو از یکسو کشت و پرورش و فرآورده‌های کاشت، داشت و برداشت آن نیاز به بازاندهی، ساماندهی و بهسازی دارد و از سوی دیگر با ژرف‌نگری در زمینه صنایع وابسته تکمیلی بسته‌بندی استاندارد و بازاریاسند و همچنین بازاریابی و ارزش‌آوری باید به تلاش و کوششی بنیادی و آگاهانه دست یازید زیرا با تغییرات پر دامنه‌ای که در چرخه تولید جهان رخ می‌دهد، صنعت گلاب‌گیری نیز باید از دستاوردهای علمی نوینی برخوردار شود و شالوده و آینده صنعت گلاب‌گیری و فعالیت‌های جانبی آن از مرزهای سنتی فراتر رود (منوچهری، ۱۳۹۸).

صنعت گلاب‌گیری به عنوان یک صنعت تکمیلی از فرآورده‌های خام کشاورزی و منطبق با شرایط جغرافیایی، جمعیتی، تکنولوژی و فرهنگی بخش قمصر کاشان، سالیان درازی است که منبع درآمد و مشغله مهمی برای بخش قابل توجهی از ساکنان این منطقه است و در شرایط کنونی منطقه به عنوان یک پتانسیل و نقطه مثبت برای توسعه آن به شمار می‌رود. گل محمدی خشک و اسانس آن بیشتر به کشورهای حاشیه خلیج فارس، آلمان و چین صادر می‌شود اما با توجه به اینکه قیمت تمام‌شده گلاب و گل محمدی در کشور ما بالا رفته است رقاباتی همچون اسپارتای ترکیه و گازالی

⁷ Shepherd

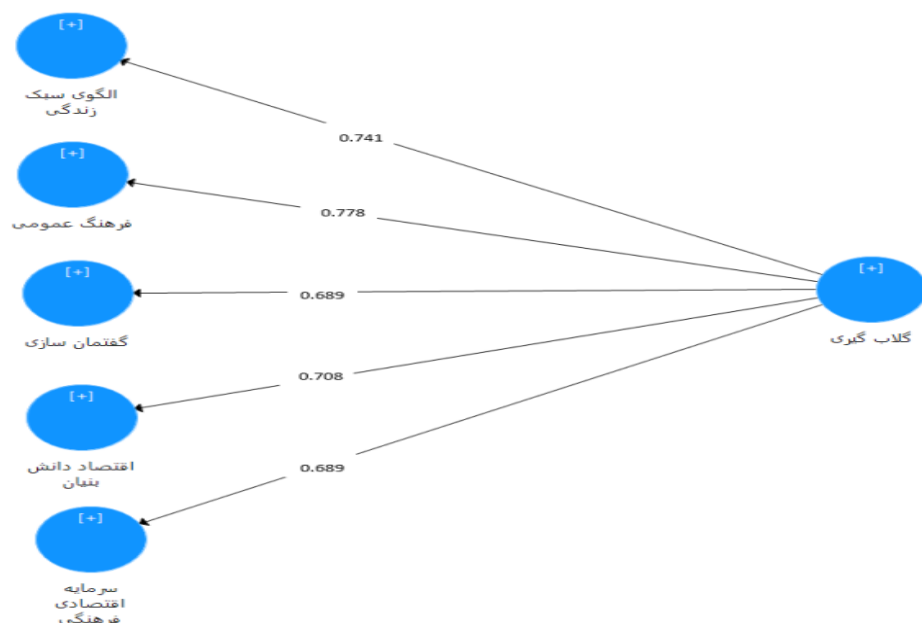
بلغارستان، آذربایجان و تاجیکستان در حال مصادره کردن این بازار هستند و صادرات ما نسبت به سال‌های قبل بسیار کاهش پیدا کرده است (عارضی، ۱۳۹۹).

۳- روش‌شناسی پژوهش

این پژوهش از منظر فرآیند اجرا یک پژوهش کمی، از منظر نتیجه اجرای آن یک پژوهش کاربردی، از منظر هدف اجرا یک پژوهش تحلیلی (به روش همبستگی)، از منظر منطق اجرا یک پژوهش قیاسی-استقرایی و از منظر بعد زمانی یک پژوهش طولی (پس رویدادی) است. در این پژوهش به منظور گردآوری اطلاعات از دو بخش کتابخانه‌ای و میدانی استفاده می‌شود. در بخش میدانی از مبانی نظری و پیشینه تحقیق، و در بخش کتابخانه‌ای از کتب و مقالات تخصصی فارسی و لاتین و پایان‌نامه‌ها استفاده شد. در بخش میدانی نیز جهت جمع‌آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شد. همچنین به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از الگوی مدل‌سازی معادلات ساختاری و نرم‌افزار smart PLS4 استفاده شد.

۴- نتیجه‌گیری

صنعت گلاب‌گیری به عنوان یک فعالیت پایه اقتصادی جهت توسعه مناطق مذکور است، به کارگیری علم تکنولوژی روز و فناوری در زمینه افزایش تولید گل محمدی بسیار اهمیت دارد. امروزه در بسیاری از کشورها از گلاب در تولید لوازم آرایشی استفاده می‌کنند. تبادل تکنولوژی با کشورهایی همچون بلغارستان در روش‌های به کارگیری اسانس گل محمدی در زمینه‌های مختلف می‌تواند رشد و بازدهی این صنعت را چندین برابر کند ضمن اینکه با اشتغال‌زایی همراه باشد. البته این مهم در گرو حمایت‌های دولت و ارتقای روابط سیاسی و اقتصادی با دیگر کشورها است. در نتیجه منطقه تولید گل محمدی با داشتن این دو ویژگی منحصربه‌فرد و ذاتی در عرصه صنعت گلاب‌گیری توانایی عرضه بهترین نوع محصولات گلاب‌گیری را داشته و بدین ترتیب امکان برنامه‌ریزی و توسعه اقتصادی آتی منطقه بر مبنای آن امکان‌پذیر خواهد بود. توسعه اقتصادی روستایی و جلوگیری از مهاجرت روستاییان تنها با ایجاد اشتغال‌زایی فراهم خواهد شد، بنابراین آگاه‌سازی و اطلاع‌رسانی این اقشار با محصولاتتی که ظرفیت درآمدزایی و نیاز آبی کمی دارند، ضرورت دارد. از این رو کشت گل محمدی یکی از محصولات تأثیرگذار در اقتصاد قمصر کاشان و دیگر شهرهایی که به پرورش آن می‌پردازند، خواهد بود اما این امکان با فراهم شدن شرایط مساعد به صورت فنی و نوین امکان‌پذیر است زیرا روش‌های سنتی برای استخراج محصولات متعدد به تنهایی برای صادرات و ارزآوری مؤثر واقع نخواهد شد.

شکل (۱)، بررسی آماری تأثیر گلاب گیری بر جنبه‌های مختلف فرهنگ اقتصادی

بر اساس اطلاعات گردآمده در شکل (۱) می‌توان گفت گلاب‌گیری تأثیر معنی‌داری بر جنبه‌های مختلف فرهنگ اقتصادی دارد. بر این اساس گلاب‌گیری می‌تواند الگوی سبک زندگی را بهبود ببخشد ($r=0.741$). همچنین می‌تواند موجب بهبود فرهنگ عمومی گردد ($r=0.689$). علاوه بر این فرهنگ گلاب‌گیری می‌تواند موجب فرهنگ‌سازی در منطقه موردنظر گردد ($r=0.778$) و می‌تواند موجب بهبود اقتصاد دانش‌بنیان گردد ($r=0.708$) و سرمایه اقتصادی فرهنگی را بهبود ببخشد ($r=0.689$).

منابع

- اکبری، مسعود، کازرانی، حمیدرضا، کامرانی، علیرضا، و مهری، مهرداد. (۱۴۰۱). بررسی مقدماتی برخی اثرات توکسیک احتمالی گل گلاب. مجله تحقیقات دامپزشکی ایران (دانشگاه شیراز)، ۱۴ (۳): ۲۳۲-۲۳۶.
- حسین پور، آمنه، مقدسی، رضا، و یزدانی، سعید. (۱۳۹۸). مطالعه کارایی فنی و عوامل مؤثر بر آن در صنعت گلاب‌گیری شهرستان کاشان. تحقیقات گیاهان دارویی و معطر ایران، ۳۰ (۱)، پیاپی (۶۳): ۴۲-۵۶.
- دستمالچی، حسین. (۱۴۰۰). گل و گلاب در کاشان. مرکز اطلاعات علمی (مجازی)، (۱۱): ۲۴-۳۶.
- سلیمانی پور، احمد، نیکویی، علیرضا، و باقری، ابوالقاسم. (۱۳۹۶). بررسی مسائل بازاریابی گل محمدی و فرآورده‌های آن (گلاب و اسانس): مطالعه موردی در شهرستان کاشان. علوم آب‌و خاک (علوم و فنون کشاورزی و منابع طبیعی)، ۹ (۱)، ۷۳-۹۱.
- سیار، میرعبداله. (۱۴۰۰). گلاب خندان طبیعت (جشن آبریزگان یا جشن تیرماه سیزده). چیستا، - (۲۱۲-۲۱۳)، ۱۵۱-۱۶۲.
- عارضی، مجتبی، و ازکیا، مصطفی. (۱۳۹۹). تأثیر صنعت گلاب‌گیری بر روی زندگی اقتصادی مردم کامو در شهرستان کاشان. پژوهش‌های ترویج و آموزش کشاورزی، ۳ (۱)، ۷۱-۸۲.
- کردوانی، پرویز، و غفار، امیرحسین. (۱۴۰۲). بررسی صنعت گلاب‌گیری و اهمیت آن در بخش قمصر کاشان. پژوهش‌های جغرافیایی، ۳۶ (۴۷)، ۹۵-۱۰۹.
- منوچهری، رقیه، سحرخیز، محمد جمال، و کرمی، اکبر. (۱۳۹۸). مقایسه ترکیبات اسانس و گلاب گل محمدی (*Rosa damascena* Mill.) کنگره علوم باغبانی.
- Cotterill, R. 2001. Testimony on the impact of the northeast dairy comoact channel pricing strategies on the performance of the New England dairy industry. Food Marketing Policy Issue Paper, England.
- Kahlon, A.S. and B.Singh. 1968. Marketing of Groundnut in the Panjab. P.A.V. Press Pub., India.
- O.E.E.C. 1960. Marketing of Fruit and Vegetables in Spain and Turkey. O.E.E.C Pub., France.
- Shepherd, G.S. and G.A. Futrell. 1969. Marketing Farm Products. State University Press Iowa, U S
- Shrivastava. R. S. and M. Ranadhir. 1995. Efficiency of fish marketing Bhubaneshwar of orissa. Bangladesh J. Agric. Econ.

Investigating the Cultural Aspects of the Golabgiri Ceremony of Qamsar Kashan and Its Effect on the Economy of Culture

Amir Mohsen Madani⁸, Yahya Rahpish⁹

Abstract

Golabgiri ritual is one of the most beautiful and famous traditional ceremonies of the country, which is also considered one of the popular tourist attractions of Kashan. Watching Kashan's Golabgiri ceremony up close and being in its heavenly and traditional atmosphere will delight everyone. In ancient times, the ritual of drinking water was performed with abundant thanksgiving and celebration. This ceremony, which was held with the help of all the villagers, started before sunrise with the picking of flowers. Then, the load of flowers was transported to the workshops by quadrupeds along with instruments and drums. The purpose of the current research is to identify and investigate the rose-water industry and its side activities (mohammadi flower cultivation, production of essential oils and herbal extracts) in the Qamsar section of Kashan, as the most important and suitable region in the country in the field of rose-water industry. The research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is library methods. In order to collect data and information, library and field methods were used at the same time, and questionnaire tools were used in the field method. Structural equation modeling and Smart PLS4 software were used to analyze the research data. According to the results, it can be said that gulab giri has a significant effect on various aspects of economic culture. Based on this, drinking water can improve the lifestyle pattern ($r=0.741$). It can also improve public culture ($r=0.689$). In addition, the culture of gulab giri can create culture in the desired region ($r=0.778$) and can improve the knowledge-based economy ($r=0.708$) and improve cultural economic capital ($r=0.689$).

Key words: Golabgiri, Mohammadi Flower, Qamsar Kashan, Culture, Economy.

⁸ Assistant Professor, Department of Industrial Design, Yadegar-e Imam Khomeini Unit, Shahre Ray, Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding Author)

⁹ PhD student of Cultural Management and Planning, Kish International Unit, Islamic Azad University, Kish, Iran